

„Do Prahy jsem přijel loni v lednu. Hned první noc jsem neměl kde spát. Původně jsem si myslel, že přijedu na začátku týdne, seženu si práci, budu bydlet a všechno bude fajn.“ Nebylo.

Mladí bezdomovci

 naděje

**STŘEDISKO
NADĚJE
PRAHA
BOLZANO**

**>> Zuzana
Musálková**

Devatenáctiletého Maria jsem potkala v Domě Šance v pražských Vršovicích, kde se komerčně sexuálně zneužívají mladí lidé učit v chráněné dílně pracovním návykům. Mario je jedním z těch, kteří si to sice neplánovali, ale stejně skončili na ulici.

Mladík práci nějakou dobu skutečně hledal. „Mám jen základku a myslím, že mě nikde nevzali hlavně kvůli tomu,“ odpovídá na otázku, jestli potenciálnímu zaměstnavateli mohlo vadit, že je Rom. „Tady v Praze je tolik různých lidí a nemyslím, že tohle tu někdo vůbec řeší.“

Vzdělání, nebo spíš jeho nedostatek, bylo jedním z důvodů, proč Mario odešel z Přerova, kde se narodil. „Měli jsme neshody s rodiči, kteří nechťeli, abych chodil po základce ještě do školy.“

Po příjezdu do hlavního města přežíval dva měsíce na ulici a přespával v noclehárnách pro bezdomovce, pak se na pár měsíců všechno změnilo. „Našel jsem si tu svého prvního přítele,“ prozrazuje drobný mladík s výraznými tmavými očima a dodává, že je samozřejmě gay a poprvé se zamiloval.

Nezaměstnaní rodiče

Vztah s první láskou mu vydržel jen několik měsíců. „Poznali jsme se přes internetovou seznamku. Pozval mě k sobě do

>> László Sümegh založil před šestnácti lety občanské sdružení Projekt Šance. Se svými klienty, tedy mladými lidmi, kteří si prošli komerčním sexuálním zneužíváním, tráví většinu svého času. Foto ČTK

<< V centru Naděje pro lidi bez domova do šestadvaceti let tráví hodně času i čerstvý bezdomovec Vašek (druhý zprava). Prý tu potkal bezvadné kamarády.

Foto Právo – Jan Handrejch

domu za Prahou a už jsem tam zůstal.“ Maria ale čekalo tvrdé vystřízlivění.

„Můj přítel měl těsně po rozvodu. Když jsme spolu žili, měl nějaké úlety, prostě mi byl nevěrný a nakonec jsem si ze vztahu odnesl ještě kapavku.“ Mario se po téhle zkušenosti vrátil do Přerova ke svým nezaměstna-

ské místnosti nebo vzhadu v kuchyni připravují jídlo na večeri, sem jen dochází a rozhodně neměli takové štěstí jako Mario – nepoznali, co je to vyrůstat v rodině. „Sedmdesát procent našich klientů prošlo dětskými domovy. Ti zbylí pocházejí z disharmonických rodin, kde jsou fyzicky nebo psychicky týraní,“ vysvětluje zakladatel a hlavní koordinátor László Sümegh.

Není z čeho vařit

Maďar narozený u nás se pomocí mladým lidem, kteří skončí na ulici, začal věnovat před šestnácti lety. Základ je prý naučit klienty dovednosti, které většině z nás přijdou úplně normální – třeba si rozvrhnout peníze, které můžeme utratit do konce měsíce.

„Někoho běžné postarání se o sebe nenaučí ani maminka, protože to sama neumí,“ naráží László na to, že nejen děti z dětských domovů si často ani neumějí namazat chleba, prostě proto, že skoro nikdy neviděly, jak se to dělá, natož aby je tak běžnou věc, jako je například příprava snídaně, někdo učil. Sociální dovednosti a znalosti, které si většina z nás přirozeně osvojí v dětství, se někteří klienti centra musejí pracně učit až na prahu dospělosti.

„Měli jsme tady slečnu, která strávila dvanáct let v dětském domově, protože její maminka byla ve vězení. Poslal jsem ji do spíže s tím, že budeme vařit. Ona se dívala na všechny ty základní

Poslal jsem ji do spíže s tím, že budeme vařit. Ona se dívala na všechny ty základní potraviny a polotovary a říká: „Není z čeho.“

ným rodičům a opět se mu bez žádné kvalifikace nepovedlo získat zaměstnání. Po třech měsících byl zpátky v Praze, kde ho na chvíli zase čekala ulice.

Teď je v programu občanského sdružení Projekt Šance, učí se, jak vyjít s penězi, s kolegy v práci – prostě od základu, jak vlastně takový pracovní proces probíhá. Taky si plánuje budoucnost. „Chtěl bych jít na zlatníka. Měli by mě tam od příštího školního roku i vzít.“

Většina klientů, kteří tu pose-
dávají po gaučích ve společen-

>> Pokud jsou mladí lidé nuceni přespát na ulici, nevěří, že to bude na dlouho. Realita ale může být úplně jiná. Ilustrační foto ČTK

potravin y a polotovary a říká: *Není z čeho*,” vzpomíná László, když mi ukazuje kuchyň a chráněnou dílnu plnou svíček a propisek, které jeho klienti v rámci pracovního programu skládají.

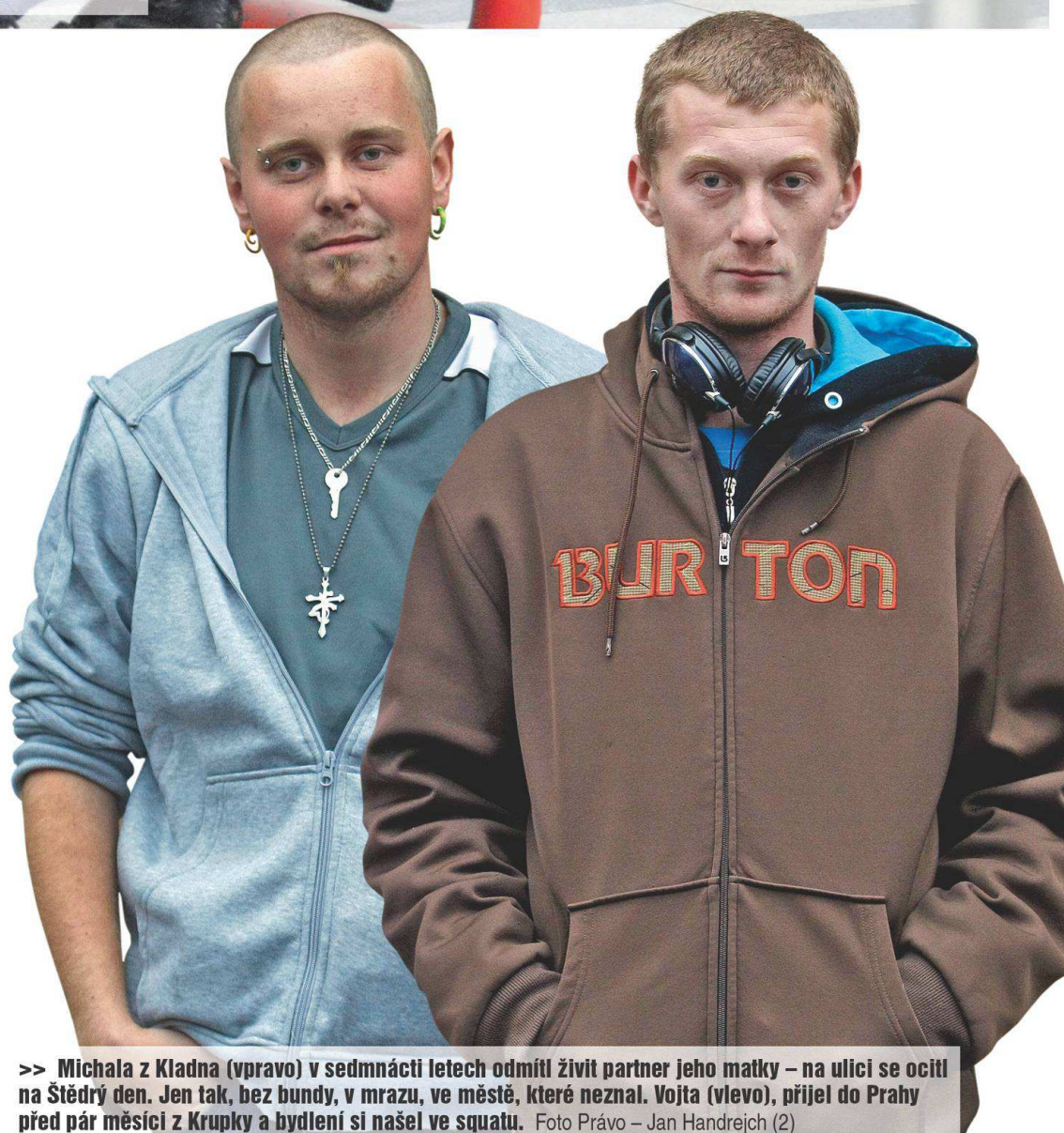
„Ani nevím, jak bych vysvětlil, co se tu učím. Je to třeba o vytváření pracovních vztahů,” říká Mario.

Ne všichni klienti se ale musejí programu zúčastnit. Někteří chodí do denního centra v Domě Šance na internet nebo se dívat na televizi, popřípadě využít pravidelných návštěv lékaře, zubáře nebo terapeuta.

V centru jsou hlavně chlapci, kteří se živí jako prostitutí nebo tancovali u tyče. Je tu i blondáta Anička s unaveným obličejem. Oblečenou v kapsáčích a mikině bych ji na prostitutku rozhodně netipovala.

Dneska je jí dvaatřicet a na chodníku si vydělává od šestnácti. Jediné problémy, které kdy měla s policií, byly ty, že ji policisté doslova posílali z jednoho chodníku na druhý. Karlovo náměstí, kde se české prostitutky většinou pohybují, je totiž na hranici dvou městských částí. A strážníci městské policie mají na starosti vždy jen jednu z nich.

„Je to mezi Prahou jedna a dvě, vyženou mě o kus dál, nebo dostanu pokutu pět set korun,” vypráví Anička a stěžuje si na dnešní poměry. „Tedka je to

>> Michala z Kladna (vpravo) v sedmnácti letech odmítl živit partner jeho matky – na ulici se ocitl na Štědrý den. Jen tak, bez bundy, v mrazu, ve městě, které neznal. Vojta (vlevo), přijel do Prahy před pár měsíci z Krupky a bydlení si našel ve squatu. Foto Právo – Jan Handrejch (2)

hodně špatné, na ulici je i spousta feťáčků a ty udělají cokoli za tři stovky.“

Nezletilí, kteří utečou z domova, dětských domovů nebo ústavních zařízení, se často obracejí na Linku bezpečí. „Minulý rok jsme přijali tři sta osmdesát pět telefonátů na toto téma,“ říká psycholožka Linky bezpečí Lenka Bukovská, která je supervizorkou linky a má na starosti následné vzdělávání konzultantů.

Podle Bukovské někdy děti jednají impulzivně a utečou prostě proto, že mají strach z reakce rodičů – například na špatné vysvědčení. „Během společného povídání s konzultantem se volající často uklidní a zjistí, že se vlastně nemá čeho bát.“

I když Michal strávil v Naději spoustu času, kamarády si tu nenašel. A to se tu alespoň jednou během loňského roku vystřídalo přes tisíc lidí.

To je ten lepší případ, ale za odchodem dětí se skrývají i špatné rodinné vztahy, zanedbávání a týrání ostatními rodinnými členy. „I děti z dětských domovů nebo diagnostických ústavů utíkají a volají při tom na Linku bezpečí. Často si přitom stěžují na špatné zacházení ze strany vychovatelů nebo šikanu od spoluobčanů.“ O pomoc volají i lidé, kteří jsou už nějakou dobu na ulici a musí se živit prostitucí nebo krádežemi. Někteří zůstanou bezprizorní, i když oficiálně dospějí.

Chybějí mi jen klíče v kapse

„No možná mi chybí ta jistota, že máte klíče v kapse. Ale jinak mi vlastně nechybí nic, kromě motivace se z toho dostat,“ říká mi třicetiletý Michal, který už pět let střídavě pobývá v denním centru občanského sdružení Naděje pro mladé lidi od osmnácti do šestadvaceti let.

Michala vyhodil v sedmnácti z domu přítel jeho matky. „Pro-

hlásil, že mi nebude platit učňák a intr, přitom šlo o osmnáct set na měsíc. Sebral jsem se a odešel ven bez bundy. Byl Štědrý večer, takže pěkná zima. Zažíval jsem velký pocit zoufalství. Naprosto jsem nevěděl, co se mnou bude,“ vzpomíná mladík, který tak po dvou a půl roce odešel z učiliště pro zámečníky.

Michal byl tehdy v Praze nový, i s mámou se přestěhovali za jejím novým životním partnerem z Kladna. „Potuloval jsem se po

ulicích a jezdil tramvajema, až jsem potkal jednoho bezdomovce a zeptal se ho, jak se o sebe stará,“ vzpomíná Michal, který se trochu zadržává v řeči a v oblečení pro slušného kluka a se sluchátky kolem krku vypadá spíš jako student, který si za chvíli zajde se spolužáky na pivo.

Michal začal využívat služeb pro bezdomovce – do centra Naděje u hlavního nádraží chodí denně vždy jen pár měsíců v roce. To když zrovna nemá za-

městnání. „Tady v Praze je práce hodně. Dělal jsem třeba pomocného dělníka, ale vyměnilo se tam vedení a chtějí nové lidi,“ pokračuje Michal s tím, že má často smluvené pohovory, do kterých mu ale něco přijde, takže na ně nakonec nedorazí.

Dítě mě z toho dostalo

„Jiné to bylo v době, kdy jsem se dozvěděl, že moje teď už bývalá přítelkyně čeká dítě. V pod-

statě jsem si sehnal práci ze dne na den, bydleli jsme v baráčku a všechno najednou šlo.“

Jenže idylka Michalovi skončila paradoxně ve chvíli, kdy se mu narodil syn a jeho přítelkyně se s ním rozešla. To bylo téměř před třemi lety. Teď je z Michala zase bezdomovec bez práce. Přes den často pobývá v Naději, občas bydlí u bratra. „Jenže tam se nejraději válím na gauči, takže toho má po čase dost.“

I když Michal strávil v Naději spoustu času, kamarády si tu ne-

Občas spácháme nějaký hliníkový kabel. Spousta věcí se dá sebrat na krámě a pak prodat za půlku.

našel. A to se tu alespoň jednou během loňského roku vystříдалo přes tisíc lidí. „Osmdesát procent jsou kluci, holky si často najdou někoho, kdo se o ně postará,“ vysvětluje, jak to chodí, vedoucí pobočky Ondřej Vondruška.

Ne všichni se tu zdržují delší dobu nebo se pravidelně vracejí. „Nemáme úplně konkrétní přehled o tom, co se s našimi klienty stane, když už k nám nedocházejí. Někteří si najdou práci a bydlení, jiní třeba odjedou někam do zahraničí.“

Dokud docházejí do denního centra, dostanou mladí lidé najíst, můžou se podívat na internet, zatelefonovat si, vyměnit oblečení, využít služeb lékaře nebo se jednou týdně zúčastnit terapeutického programu. Můžou také získat pomoc při jednání s úřady.

Barman bez občanky

„Nejčastější služba, kterou tu poskytujeme,

<< Mladým a často ještě nezletilým dívkám nebo chlapcům bez domova mnohdy nezbyde nic jiného, než začít obchodovat s vlastním tělem. Foto Profimedia.cz

je vyřizování dokladů. Ty potřebujete, hlavně abyste získali práci. Často se stane, že klienti ztratí doklady, a bez rodného listu vám občanku znova nevystaví.“

Bez dokladů a práce je momentálně i třia-
dvacetiletý

Vašek, který postává u výdejevého okýnka. Bezdomovcem je pár měsíců a nemá pochyb o tom, že svoji situaci brzo vyřeší. „Jsem z Krupky a na severu Čech práce opravdu není,“ vypráví Vašek s tím, že pracoval nejdříve v továrně a donedávna za barem, jenže nakonec zůstal nezaměstnaný, nepohodl se s rodiči a odešel z domu.

„Myslím si, že jako barman s praxí tady najdu práci snadno, když budu mít nové doklady. Staré jsem buď ztratil nebo mi je někdo ukradl, to si nepamatuju,“ směje se tmavovlasý Vašek, který žije s kamarády ve squatu někde na Strahově.

„Máme tam topení i elektriku, ale se dvěma kamarádama tady z Naděje řešíme ubytovnu. Našli jsme si jednu na Spořilově, asi za tři tisíce měsíčně.“ Ptám se, kde bývalý barman bere peníze – třeba na cigarety, které má v kapse, když si zatím nevyřídil ani podporu v nezaměstnanosti.

„Občas spácháme nějaký hliníkový kabel. Spousta věcí se dá sebrat na krámě a pak prodat za půlku.“ Vaška prý jednou chytili, ale protože nevzal zboží za víc než pět tisíc, dostal jen pokutu. A jednou ho chytili v MHD.

Raději mladíkovi radím, ať pokutu zaplatí, protože dluh za ni se mu může vyšplhat na mnohonásobek původní částky a bylo by asi nepříjemné, kdyby mu po pár měsících, až si najde práci a přihlásí se k nějakému trvalému bydlišti, přišla pohledávka na zaplacení mnohatisícového dluhu nebo exekuce. Vašek slíbí, že peníze pošle.

Ještě než odejdu, ptám se, jak na něj hlavní město z pohledu člověka bez peněz působí. „Když jsem sem přijel, strašně mě překvapilo, kolik lidí bez domova se tu potuluje. Těch mladých, ale i lidí, kterým už bylo třicet.“

>> Vedoucí pobočky Naděje v Bolzanově ulici Ondřej Vondruška má osmdesát procent klientů kluků. Holky bez domova si prý rychle najdou někoho, kdo se o ně postará. Foto Právo – Jan Handreich

